

Μια φορά κι έναν καιρό... Αρχαίοι Μύθοι από την περιοχή της Ηλείας

Γεωργία Αδαμοπούλου

Εκπαιδευτικός Μουσικής, 2^ο Δημοτικό Σχολείο Πύργου

gadamopoulou304@gmail.com

Περίληψη

Τη διετία 2020 – 2022, στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού προγράμματος Erasmus KA229 με τίτλο «Cultural Festivals», στο οποίο συμμετείχε το Δημοτικό μας Σχολείο, οι μαθητές της Στ' τάξης ταξίδεψαν στον χρόνο, αφέθηκαν στη μαγεία των μύθων της περιοχής μας, της ιερής γης της Ηλείας, και έδωσαν στους μύθους αυτούς σάρκα και οστά με τη δημιουργία βιβλίου, ραδιοφωνικών αφηγήσεων και μουσικοκινητικών δραματοποιήσεων. Οι μαθητές, πρωταγωνιστές της μαθησιακής διαδικασίας, ομαδοσυνεργατικά και αξιοποιώντας την ανακαλυπτική και τη βιωματική μάθηση, εκπλήρωσαν στόχους όχι μόνο γνωστικούς, αλλά και συναισθηματικούς και ψυχοκινητικούς. Λειτουργώντας μέσα από διαφορετικούς ρόλους μεταμορφώθηκαν σε ερευνητές που σκάλισαν ψηφιακή και έντυπη βιβλιογραφία για την εύρεση και επιλογή υλικού, εικονογράφους/ζωγράφους που σχεδίασαν το εξώφυλλο και το οπισθόφυλλο και έντυσαν τις ενδιάμεσες σελίδες με πίνακες ζωγραφικής, συγγραφείς που διασκεύαζαν τους μύθους, ραδιοφωνικούς εκφωνητές/ηθοποιούς που τους αφηγήθηκαν και τους μετενάρκωσαν, καθώς και μεταφραστές που ανέλαβαν το δύσκολο έργο της μεταφοράς τους στα αγγλικά. Το αποτέλεσμα ήταν να καλλιεργηθεί η φαντασία, η δημιουργικότητα και η καινοτομία, με τη φιλοσοφία του ότι η γνώση, για να είναι ουσιαστική, πρέπει να ξεκινάει από την εμπειρία και να καταλήγει στην εμπειρία. Η ευτυχία και η περηφάνια πλημμύρισαν τις παιδικές ψυχές τους, όταν αγκάλιασαν το βιβλίο τους, όταν άκουσαν τις φωνές τους στο ραδιόφωνο και όταν δέχτηκαν το θερμό χειροκρότημα κατά την αναπαράσταση των μύθων. Η όλη διαδικασία τους προίκισε με αυτοεκτίμηση, χαρά και ενσυναίσθηση, δίνοντας, παράλληλα, προστιθέμενη αξία στα συνεργατικά ευρωπαϊκά προγράμματα.

Λέξεις-κλειδιά: μυθολογία, συγγραφή, αφήγηση, μουσικοκινητική δραματοποίηση.

Για άλλη μια φορά τα παιδιά με ξαφνιάζουν! Γιατί με μια εκπληκτική απλότητα έδωσαν ζωή σε μία ωραία ιδέα... Το αποτέλεσμα, ένα βιβλίο για παιδιά γραμμένο από παιδιά! Και μάλιστα στα αγγλικά!

Μια φορά κι έναν καιρό, λοιπόν...

Η υπερήφανη εκπαιδευτικός τους

1. Εισαγωγή

Η μυθολογία αποτελεί σημαντικό κεφάλαιο του ελληνικού πολιτισμού και ανεξάντλητη πηγή έμπνευσης παγκοσμίως για κάθε μορφή τέχνης. Οι ιστορίες της αρχαίας ελληνικής μυθολογίας είναι από τα ωραιότερα κληροδοτήματα των προγόνων μας. Πρόδρομος των παραμυθιών, ικανοποιεί τη λογοτεχνική ανάγκη για συγκίνηση, αγωνία και περιπέτεια και την παιδαγωγική αναγκαιότητα για μόρφωση καθώς περικλείει διδαχές που στάθηκαν όρθιες στη δίνη τόσων αιώνων. Γιατί οι μύθοι δεν είναι απλώς αφηγήσεις που ξεπηδά η φαντασία και η δημιουργικότητα των αρχαίων Ελλήνων, αλλά ένα πολύπλοκο πολιτισμικό φαινόμενο που συνδέεται με τη θρησκεία, την κοινωνία, την πολιτική, τη λογοτεχνία, τη φιλοσοφία και την τέχνη. Δεν είναι μια χιλιοειπωμένη ιστορία ξεχασμένων θεών και ηρώων, αλλά ένα συναρπαστικό λογοτεχνικό είδος μέσα από το οποίο ξετυλίγονται οι διαχρονικές περιπέτειες, οι φόβοι και οι χαρές που έχουν σημαδέψει και ακόμα σημαδεύουν την ψυχή του ανθρώπου. Και μπορεί στο μυαλό μας να την έχουμε συνδέσει σα σχολικό μάθημα που διδάσκεται στο δημοτικό σχολείο, ωστόσο, είναι από τις λίγες περιπτώσεις που κάτι

εκπαιδευτικό ξεφεύγει από το στενό πλαίσιο της τυπικής μάθησης, «κλέβοντας» πάντα τις εντυπώσεις και την προσοχή των παιδιών με το συναρπαστικό της περιεχόμενο.

Η ιερή γη της Ηλείας είναι ένας τόπος πολύ πλούσιος, τόσο σε φυσική ομορφιά όσο και σε πολιτιστική κληρονομιά. Η παράδοσή της είναι ένα μείγμα μύθων και ιστορικών γεγονότων. Τη διετία 2020 – 2022, λοιπόν, στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού προγράμματος Erasmus KA229 με τίτλο «Cultural Festivals», στο οποίο συμμετείχε το Δημοτικό μας Σχολείο, οι μαθητές της Στ΄ τάξης ταξίδεψαν στον χρόνο, αφέθηκαν στη μαγεία των μύθων της περιοχής μας, συνέλεξαν το πολύτιμο αυτό υλικό και του έδωσαν σάρκα και οστά με τη δημιουργία βιβλίου.

Μέσα από τις σελίδες του, σε αφήγηση απλή και κατανοητή, στην αγγλική γλώσσα, «ξεπήδησαν» επτά ιστορίες: «Η Γέννηση των Ολυμπιακών Αγώνων», «Η Λίμνη Καϊάφα», «Ο Κένταυρος Φόλος και το Δάσος της Φολόης», «Ο Ερυμάνθιος Κάπρος», «Ο Καθαρισμός των Στάβλων του Αυγεία», «Νέδα, η Νύμφη των Νερών» και «Ο Αλφειός και η Αρέθουσα». Παραμυθένιες εικόνες καλλιτεχνών εναρμονίστηκαν με ζωγραφιές των μαθητών, δίνοντας μια φρέσκια πνοή στις άφθαρτες αυτές ιστορίες και κάνοντας πιο ελκυστικό και πιο ζωντανό το κείμενο. Δεν σταματήσαμε, όμως, εκεί! Οι ιστορίες αυτές έγιναν ραδιοφωνικές αφηγήσεις και μουσικοκινητικές δραματοποιήσεις.

1.1. Σκοπός

Να ωθήσουμε τους μαθητές να λειτουργήσουν μέσα από διαφορετικούς ρόλους και, μέσα από τη μελέτη της τοπικής μυθολογίας και τη σύνδεσή της με το ευρύτερο πλαίσιο της αρχαίας ελληνικής μυθολογίας, να τροφοδοτήσουμε την αγάπη τους για τον τόπο τους.

1.2. Στόχοι

- Να διευρύνουν και να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους, διαβάζοντας ιστορίες.
- Να πειραματιστούν με τη γραφή μέσω διασκευών.
- Να επικοινωνήσουν τις ιδέες τους σε μια άλλη γλώσσα.
- Να ανακαλύψουν τον κόσμο των ερτζιανών ως πρωταγωνιστές.
- Να ξεδιπλώσουν τη φαντασία τους και να κινητοποιήσουν τις αισθήσεις τους για να οπτικοποιήσουν τα κείμενα.
- Να διεγερθεί η περιέργειά τους, αφενός, για τα μέρη που περιγράφονται, αφετέρου δε, για την εξέλιξη της πλοκής.
- Να καλλιεργηθεί η ενσυναίσθησή τους, αντικρίζοντας τον κόσμο μέσα από τα μάτια των ηρώων.
- Να εκφραστούν μέσω της κίνησης και της δραματοποίησης.
- Να βιώσουν πως μια σχολική δραστηριότητα μπορεί να είναι όχι μόνο εποικοδομητική, αλλά και εντυπωσιακή.

2. Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε στοχεύει στην ενεργοποίηση των συμμετεχόντων στη μαθησιακή διαδικασία για να χτιστεί ένα ποικιλόμορφο και ενθαρρυντικό περιβάλλον.

2.1. Ανακαλυπτική Μάθηση

Η ανακαλυπτική - διερευνητική μάθηση είναι μία από τις διδακτικές προσεγγίσεις που στηρίζονται περισσότερο στις αναζητήσεις, απορίες και ερωτήσεις των μαθητών, παρά στην παρουσίαση της διδακτέας ύλης από τον εκπαιδευτικό. Σχετικά με την απόκτηση της γνώσης (Τριλιανός, 2003), ο Bruner υποστηρίζει ότι ο μαθητής με τις δικές του δυνάμεις προσπαθεί

να εμβαθύνει στο αντικείμενο και να ανακαλύψει τις θεμελιώδεις αρχές και σχέσεις που διέπουν τα επιμέρους στοιχεία του.

2.2. Συνεργατική μέθοδος

Με την ευρύτερή της έννοια, η συνεργατική μάθηση μπορεί να οριστεί ως η από κοινού εργασία πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα με τρόπο τέτοιο, ώστε να προωθείται η ατομική μάθηση μέσω των συνεργατικών διεργασιών (Σγουροπούλου & Κουτουμάνος, 2001). Επιπλέον, η συνεργατική μάθηση μπορεί να προσφέρει καλύτερη κατανόηση της μαθησιακής διαδικασίας, καθώς έχει διαπιστωθεί ότι, όταν κάποιος δημοσιοποιεί τη γνώση του, αποκτά καλύτερη αντίληψη σχετικά με ένα αντικείμενο (Shagan, 1990). Κι όταν εφαρμόζεται σε ομάδες διαφορετικής κουλτούρας, προωθώντας, έτσι, τις διαπολιτισμικές σχέσεις που επιδιώκουν τα Ευρωπαϊκά σχολικά προγράμματα, γίνεται ακόμα πιο συναρπαστική.

2.3. Βιωματική μάθηση

Η βιωματική μάθηση ενθαρρύνει τον μαθητή να συμμετέχει ενεργητικά στη διαδικασία μάθησης και να οικειοποιείται το θέμα που προσεγγίζει μέσω της επένδυσης προσωπικού ενδιαφέροντος. Τον προτρέπει, επίσης, να ερευνά, να ανακαλύπτει, να ενεργοποιεί τη φαντασία του, να προωθεί την αυτογνωσία του και τον κινητοποιεί διανοητικά και συναισθηματικά, αφού είναι παραδεκτό ότι η μάθηση βασίζεται στη σχέση και την αλληλεπίδραση γνώσης και συναισθηματικών διεργασιών (Ντρίμερης, 2020).

Οι διαδικασίες και οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται στη βιωματική μάθηση συμβάλλουν στην κατανόηση του εαυτού μας (Καμαρινού, 1998), αλλά και την ανάπτυξη της προσωπικότητας συνολικά. Το μάθημα κρίνεται από το αποτέλεσμα, δηλαδή από τι και πώς μαθαίνουν οι μαθητές και όχι από το τι θυμούνται.

3. Υλοποίηση του προγράμματος

3.1. 1^ο Στάδιο: Σύλληψη της ιδέας, χωρισμός ομάδων

«Το μυαλό δεν είναι ένα δοχείο που πρέπει να γεμίσει αλλά μια φωτιά που πρέπει ν' ανάψει» είχε πει ο ιστορικός της αρχαιότητας Πλούταρχος. Και πράγματι, η ομορφιά και η μαγεία της τοπικής μυθολογίας κέντρισε το ενδιαφέρον των μαθητών και έδωσε το έναυσμα για συζήτηση. Μια συζήτηση, όμως, που έφερε στο φως μια πικρή αλήθεια... Την άγνοια των περισσότερων μαθητών, τόσο για τις τοποθεσίες της περιοχής μας όπου διαδραματίστηκαν οι συγκεκριμένοι μύθοι όσο και για τον πλούτο της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Οι στάβλοι του Αυγεία και ο Ερυμάνθιος Κάπρος ήταν οι δυο πιο γνωστοί μύθοι και στους 35 μαθητές των δύο τμημάτων της Στ' τάξης, τρεις μόνο μαθητές, όμως, γνώριζαν πως οι μύθοι αυτοί πραγματοποιήθηκαν στον τόπο μας. Αποφασίσαμε, λοιπόν, να προσεγγίσουμε το θέμα βαθύτερα και καλύτερα, μέσα από ένα παιχνίδι εξερεύνησης στον χρόνο.

Οι ιδέες έπεφταν σαν καταιγίδα και οι επιθυμίες πολλές και ποικίλες. Και κάπως, έτσι, γεννήθηκε η επιθυμία για έκδοση ενός βιβλίου που θα το κοινωνούσαμε όχι μόνο στο υπόλοιπο σχολείο αλλά και στους μαθητές και εκπαιδευτικούς των σχολείων-εταίρων μας. Για να το προχωρήσουμε ένα βήμα παραπέρα, αποφασίσαμε και την προβολή των μύθων στο ραδιόφωνο και τη μουσικοκινητική δραματοποίηση κάποιων από αυτούς.

Αρχικά, αναλύθηκαν τα στάδια δημιουργίας ενός βιβλίου. Στη συνέχεια, οι μαθητές, σε ομάδες των 5 ατόμων, επέλεξαν τον ρόλο που θα μεταμορφώνονταν: οι ερευνητές θα αναζητούσαν πληροφορίες σε βιβλία και διαδίκτυο, οι εικονογράφοι/ζωγράφοι θα επέλεγαν τις κατάλληλες εικόνες για να «ντύσουν» το κείμενο και θα σχεδίαζαν το εξώφυλλο και το οπισθόφυλλο του βιβλίου, οι συγγραφείς, αντλώντας έμπνευση από τα κειμήλια του παλιού

κόσμου, θα αποτύπωναν με το δικό τους ύφος την πλοκή, οι ραδιοφωνικοί εκφωνητές/ηθοποιοί θα αφηγούνταν και θα δραματοποιούσαν μουσικοκινητικά κάποια από τα κείμενα και, τέλος, οι μεταφραστές θα αναλάμβαναν να μεταφράσουν το υλικό στα αγγλικά. Κάθε ομάδα ανέλαβε έναν μύθο.

3.2. 2^ο Στάδιο: Έρευνα, συγκέντρωση υλικού, συγγραφή κειμένου, εικονογράφηση, μετάφραση

Το όλο εγχείρημα ξεκίνησε με την ομάδα των ερευνητών. Επιστρατεύοντας τις δυνατότητες του διαδικτύου και της Δημοτικής Βιβλιοθήκης της πόλης μας, οι μαθητές μύηθηκαν στον μαγικό και ενδιαφέροντα κόσμο της τοπικής μυθολογίας, υπό την «μπαγκέτα» της εκπαιδευτικού τους. Η διαδικασία αυτή περιελάμβανε έρευνα, συγκέντρωση υλικού και κριτική αξιολόγηση, ενισχύοντας έτσι σημαντικές γνωστικές δεξιότητες των μαθητών που είναι απαραίτητες τόσο για το σχολικό περιβάλλον όσο και για τη μετέπειτα ζωή τους.

Τα ευρήματά τους οι ερευνητές τα μοιράζονταν με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας τους. Όσο περισσότερο εντρυφούσε η ομάδα σε αυτές τις πληροφορίες, τόσο ο καλά δομημένος και πλούσιος λόγος των κειμένων βελτίωνε την ευχέρεια του λόγου τους. Έτσι, άρχισαν να εξοικειώνονται με πλούσιο λεξιλόγιο, όμορφη δομή προτάσεων και πιο πολύπλοκα νοήματα. Άλλωστε, σύμφωνα με τον γλωσσολόγο Humboldt, η γλωσσική ικανότητα είναι μια δυναμική διαδικασία μέσα από την οποία το άτομο παράγει και κατανοεί τη γλώσσα, ενώ, ταυτόχρονα, μέσα από αυτή είναι σε θέση να αντιληφθεί και τον περιβάλλοντα κόσμο.

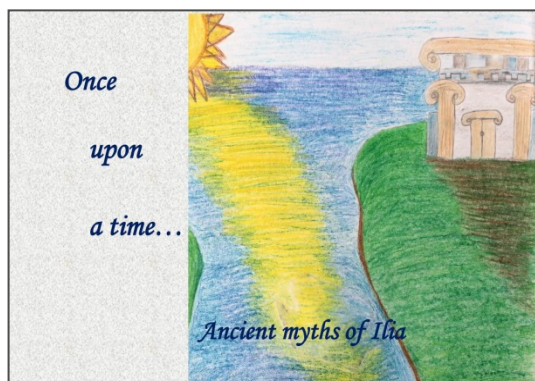
Τη σκυτάλη πήραν οι συγγραφείς που, χρησιμοποιώντας το ύφος των κειμένων που είχαν διαβάσει, ξεκίνησαν να διασκευάζουν τους μύθους που βρήκαν. Η διαδικασία δεν ήταν απλή. Η γραφή αποτελεί μία σύνθετη και απαιτητική δραστηριότητα, η οποία προϋποθέτει την ενεργοποίηση και τον συντονισμό διαφορετικών νοητικών διεργασιών. Από τους ερευνητές Cooper and Odell (1988) περιγράφεται με τον εξής τρόπο: «η γραφή συνεπάγεται ότι το άτομο θα ερευνήσει και θα εξετάσει ένα θέμα, θα σχεδιάσει, θα ξεκινήσει, θα αποκαλύψει συναισθήματα, αξίες, ιδέες, ακόμη και στο στάδιο του προσχεδίου, αποφασίζοντας συνεχώς για το λεξιλογικό, γραμματικό και συντακτικό μέρος σε σχέση με το νόημα, επανεξετάζει συνεχώς τι έχει γράψει, προγραμματίζει τι θα ακολουθήσει, διορθώνει και επαναδιατυπώνει, σταματά, μελετά ολόκληρο το κείμενο και ίσως το επανεξετάζει». Με άλλα λόγια, με τη γραφή οι μαθητές έπρεπε να μετατρέψουν τη δική τους εσωτερική γλώσσα σε κατάλληλες λέξεις, προτάσεις, παραγράφους, ώστε να μεταφέρουν με ακρίβεια το μήνυμά τους.

Ταυτόχρονα με τους εκκολαπτόμενους συγγραφείς, οι εικονογράφοι/ζωγράφοι έπιασαν δουλειά. Αρχικά, αναζήτησαν και συνέλεξαν πίνακες ζωγραφικής που αναπαριστούν σκηνές των μύθων, για να ντύσουν τις σελίδες του βιβλίου. Έπειτα, ακόνισαν τις μπογιές τους και τις βούτηξαν στη θάλασσα της φαντασίας τους, για να ζωγραφίσουν το εξώφυλλο και το οπισθόφυλλο (Εικόνες 1. και 2.), που θα ταξίδευε νοερά τους αναγνώστες του βιβλίου μας.

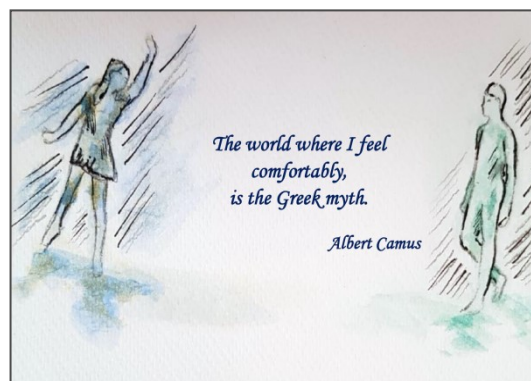
Η οπτικοποιημένη εξιστόρηση μύθων ενδυναμώνει τη σκέψη του παιδιού, καθώς του δίνει την απαιτούμενη ώθηση για να προάγει την παρατηρητικότητα και την αισθητική του ανάπτυξη. Οι εικόνες είναι ο συνδετικός κρίκος του παιδιού με την τέχνη, που μεταμορφώνουν το βιβλίο σε μια πιο ελκυστική φόρμα και σπάζουν τη μονοτονία του κειμένου. Η εικόνα είναι μια εικαστική δημιουργία, η οποία, όταν τη συναντάμε σε κάποιο έντυπο, γίνεται γλώσσα επικοινωνίας και έκφρασης (Αναγνωστόπουλος, 2003) και χρησιμοποιείται για διάφορους σκοπούς, δηλαδή, άλλοτε συμπληρώνει το κείμενο και άλλοτε λειτουργεί αυτόνομα. Η εικόνα, λοιπόν, μπορεί και είναι σε θέση να λέει περισσότερα

από όσα λέει ο λόγος ή μπορεί και να λέει λιγότερα, αλλά, παράλληλα, να προδιαθέτει τον αναγνώστη να σκεφτεί και άλλα (Ψαράκη, 1995).

Εικόνα 1. Εξώφυλλο

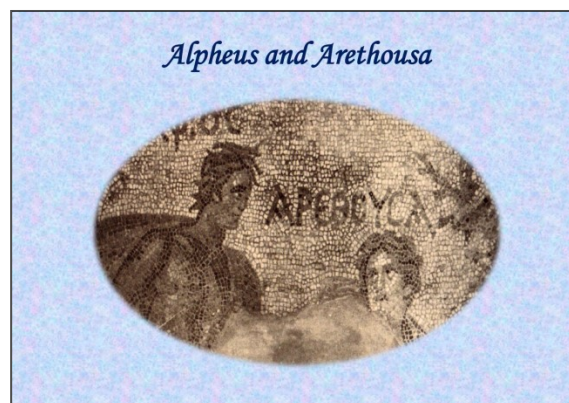

Εικόνα 2. Οπισθόφυλλο

Και καθώς τα παιδιά είναι σε ηλικία που μαθαίνουν αγγλικά, το βιβλίο ήταν μια εξαιρετική ευκαιρία για να κάνουν εξάσκηση. Οι μεταφραστές, με τη σειρά τους, λοιπόν, μετέφεραν και απέδωσαν τα κείμενα από τη μητρική τους γλώσσα στα αγγλικά (Εικόνες 3. και 4.). Βοηθός τους, λεξικά σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή. Λάθη υπήρξαν, όμως, όπως είχε πει και ο Άλμπερτ Αϊνστάιν: «Όποιος δεν έκανε ποτέ λάθος, δεν έχει δοκιμάσει ποτέ κάτι καινούριο». Όλη η διαδικασία της μετάφρασης πραγματοποιήθηκε σε κλίμα χαράς και δημιουργικότητας, γιατί τα παιδιά συνειδητοποίησαν ότι έδιναν φτερά στα κείμενά τους για να ταξιδέψουν και στις άλλες χώρες του προγράμματος. Υπερήφανα, έσπασαν τη γεωγραφική και πολιτισμική περιχαράκωσή τους και άρχισαν να πλάθουν την έννοια του Ευρωπαίου πολίτη, που βασίζεται στις ρίζες του, για να απλώσει κλαδιά επικοινωνίας με τους άλλους λαούς.

Εικόνα 3. Κένταυρος Φόλος

Εικόνα 4. Αλφειός και Αρέθουσα

3.3. 3^ο Στάδιο: Παρουσίαση: Έκδοση βιβλίου, ραδιόφωνο, μουσική δραματοποίηση

Με όλα τα μέλη των ομάδων επισκεφτήκαμε τις εγκαταστάσεις του τυπογραφείου που θα αναλάμβανε την έκδοση του βιβλίου μας. Ενημερωθήκαμε από τον τυπογράφο για την ιστορία και την εξέλιξη της τυπογραφίας μέχρι σήμερα και παρακολουθήσαμε πώς τυπώνονται τα βιβλία. Ήταν μια πολύτιμη εμπειρία, μια ιδιαίτερη στιγμή για τους μαθητές που έμαθαν πώς γίνονταν τα πράγματα πριν τον ψηφιακό κόσμο και πώς σήμερα. Στη συνέχεια, ο τυπογράφος μίλησε για παραμέτρους που αφορούσαν στο δικό μας βιβλίο τις

οποίες δεν είχαμε πρωτίτερα σκεφτεί: τα περιθώρια γύρω από όλα τα στοιχεία του εντύπου (κείμενο, εικόνες), έτσι, ώστε να «αναπνέουν» και να διαβάζονται ευκολότερα, τις διαστάσεις και τις σχέσεις των στοιχείων, τη διαμόρφωση της σελίδας, την επιλογή της γραμματοσειράς, την υφή και την ποιότητα του χαρτιού, τον κενό χώρο, τον λειτουργικό και αισθητικό ρόλο του εξώφυλλου, τον τίτλο που αποτελεί το βασικότερο στοιχείο της ταυτότητας του βιβλίου, το κόστος παραγωγής.

Η διάχυση της δουλειάς μας συνεχίστηκε και μέσω ραδιοφώνου. Οι πρόβες ... πήραν φωτιά για να καλλιεργηθεί το αφηγηματικό ύφος των εκφωνητών/ηθοποιών, ώστε να ξεκλειδώσουν τον κόσμο της φαντασίας των ακροατών, μεταφέροντας εικόνες και πλοκή. Έτσι, έμαθαν να τονίζουν σωστά τις λέξεις, να δίνουν σημασία στα σημεία στίξης, να αλλάζουν το ηχόχρωμα της φωνής τους και τον ρυθμό αφήγησης, αυξομειώνοντάς την με ζωντάνια, παραστατικότητα και θεατρικότητα. Επιλέξαμε, δε, και τη μουσική που θα συνόδευε την αφήγησή τους.

Και η στιγμή για το ON AIR ταξίδι έφτασε! Και μολονότι δεν είχαν ξαναμπει ποτέ σε στούντιο για να ξέρουν πώς στήνεται μία ραδιοφωνική εκπομπή, τα κατάφεραν κι έδωσαν σάρκα και οστά στο ερτζιανό αυτό ταξίδι λόγου και μουσικής. Περιτριγυρισμένοι από καλώδια και μικρόφωνα, απόλαυσαν κάθε λεπτό: από την προετοιμασία, μέχρι την ώρα που κάθισαν και φόρεσαν τα ακουστικά. Τα χέρια τους είχαν ιδρώσει και ένα ρίγος ένιωθαν να τους διαπερνά. Όταν, μάλιστα, άκουσαν για πρώτη φορά τη φωνή τους στα ακουστικά, χαμόγελα ευτυχίας φώτισαν τα πρόσωπά τους... Το σαράκι του ραδιοφώνου μπήκε για τα καλά μέσα τους!

Διαβάζοντας την περιγραφή ενός γεγονότος, ενός τόπου ή ενός ατόμου, η φαντασία δημιουργεί την αντίστοιχη εικόνα στο μυαλό μας. Αυτή η δυνατότητα επεκτείνει την αντίληψη του κόσμου γύρω μας σε βαθύτερο επίπεδο. Ας μην ξεχνάμε, άλλωστε, ότι στην πραγματικότητα μπορείς να μπεις από την κεντρική πόρτα ή να χωθείς – και είναι πιο διασκεδαστικό – από ένα παραθυράκι (Ροντάρι, 2001).

Με την ομάδα των εκφωνητών/ηθοποιών δώσαμε και μουσικοκινητική ζωή στους επτά μύθους και τους παρουσιάσαμε και στην τελετή υποδοχής των σχολείων/εταίρων του Erasmus προγράμματός μας. Ήταν μάλιστα, έτσι, δομημένη η αναπαράσταση των μύθων που, μέσω αυτοσχεδιασμών, ενέπλεξε και τους μαθητές των ξένων σχολείων. Ο Ηρακλής με τα παθήματά του, ο πονηρός Πέλοπας, τα μαγεμένα δάση και οι στοιχειωμένες λίμνες, οι νύμφες και ο ερωτευμένος ποταμός, ένωσαν παιδιά διαφορετικού πολιτισμικού υποβάθρου, διαφορετικής οικονομικής και μορφωτικής βάσης, διαφορετικής ιστορικής μνήμης.

Η μουσικοκινητική δραματοποίηση δίνει έμφαση στους μορφασμούς του προσώπου και τις χειρονομίες. Έχει το στοιχείο του αυτοσχεδιασμού και βασίζεται στη μίμηση καταστάσεων και συναισθημάτων. Με τη μουσική συντονίζονται οι κινήσεις, απελευθερώνεται το σώμα, εκφράζονται συναισθήματα.

3.4. 4^ο Στάδιο: Αποτίμηση - Αξιολόγηση

Όπου ανθίζει η δημιουργική φαντασία και οι πρωτοβουλίες των μαθητών, όταν υπάρχει έμπνευση, διάθεση για προσφορά και συνεργασία, έχουμε θαυμαστά αποτελέσματα. Ο ενθουσιασμός και το αίσθημα της ικανοποίησης και της περηφάνιας στα μάτια των παιδιών όταν κράτησαν το βιβλίο τους στα χέρια τους, όταν άκουσαν τις φωνές τους στο ραδιόφωνο και όταν δέχτηκαν το θερμό χειροκρότημα κατά την αναπαράσταση των μύθων, αποτέλεσε φανταστική εμπειρία και για τα ίδια αλλά και για την εκπαιδευτικό τους. Η όλη διαδικασία τα προίκισε με αυτοεκτίμηση, χαρά και ενσυναίσθηση, δίνοντας προστιθέμενη αξία στα συνεργατικά ευρωπαϊκά προγράμματα.

Στο τέλος, δόθηκε στους μαθητές ερωτηματολόγιο για να πουν τι τους άρεσε, τι τους ενέπνευσε και να εντοπιστούν δυσκολίες και αστοχίες, ώστε να γίνουν οι απαραίτητες βελτιώσεις για επόμενη προσπάθεια αποτύπωσης ενός άλλου θέματος με παρεμφερείς τρόπους.

4. Σχολιασμός/Συμπεράσματα

Το διαδίκτυο και η παραδοσιακή βιβλιοθήκη έδωσαν τη δυνατότητα στους μαθητές να αναζητήσουν τις πληροφορίες που ήθελαν. Το επόμενο βασικότατο βήμα ήταν να τις αξιολογήσουν ανάλογα με τη σημαντικότητά τους. Έτσι, οι εργασίες που ανέλαβαν τούς παρότρυναν να έρθουν στη θέση του κριτή, ώστε να επιλέξουν τις έγκυρες και αξιόπιστες πηγές και να απορρίψουν τις μη έγκυρες (Αμαραντίδης, 2013).

Μέσα από την περιήγησή τους στα μονοπάτια της μυθολογίας, οι μαθητές ανακάλυψαν το κλειδί για να ανοίξουν την πόρτα του νου τους σ' έναν άλλο κόσμο. Οι μύθοι με τους οποίους ασχολήθηκαν κέντρισαν το ενδιαφέρον τους και ενίσχυσαν τη διάθεσή τους για μάθηση. Μάλιστα, ένα από τα μαθήματα που πήραν είναι ότι μπορείς να καταφέρεις τα πάντα με πολλή προσπάθεια και φυσικά με το μυαλό σου, το οποίο πολλές φορές αποδεικνύεται το πιο πολύτιμο εργαλείο των ηρώων, ακόμα και απέναντι στους θεούς. Οι πρωταγωνιστές χρησιμοποιούν την οξυδέρκεια και τις ικανότητές τους για να ξεπεράσουν τα εμπόδια που βρίσκονται μπροστά τους και να πετύχουν τον στόχο τους.

Εντυπωσιασμένοι από τους διαφορετικούς χαρακτήρες που γνώρισαν, παρατήρησαν τη συμπεριφορά τους και αναρωτήθηκαν για το τι θα έκαναν αν βρίσκονταν στη θέση τους. Συνεπώς, η επαφή αυτή με τη μυθολογία καλλιέργησε την ενσυναίσθησή τους, με το να αντιλαμβάνονται τις προθέσεις και τις πράξεις των ηρώων.

Μία επιπλέον παράμετρος που καλλιεργήθηκε βασίστηκε στο ότι στην ελληνική μυθική σκέψη, άνθρωπος, φύση και θεοί συναποτελούν ένα σύνολο, μια κοσμική τάξη που έχει μια δομή. Η δομή αυτή περιέχει το μυστικό μιας ιερής και αιώνιας τάξης που αποκαλύπτεται ως κοσμική αρμονία, η οποία πρέπει να διαφυλάσσεται. Κάθε καρπός, κάθε δέντρο, κάθε ζώο, το νερό, ο αέρας, το έδαφος, είναι ιερά (Φύση και ελληνική μυθολογία, 2012). Συνεπώς, μπορούμε «να ελπίζουμε σε μια θετική επίδραση των μύθων για τη δημιουργία μιας περιβαλλοντικής συνείδησης των παιδιών» [Κοντάκος, (2003, όπ. αναφ. στο Γουργιώτου (2004)].

Οι διασκευές των μύθων προκάλεσαν τη βιωματική εμπλοκή των μαθητών με το κείμενο και τους έδειξαν ότι η γραφή μπορεί να γίνει μία διασκεδαστική δραστηριότητα, ο ωραιότερος και αποτελεσματικότερος τρόπος για να αγαπήσουν τα παιδιά τον κόσμο της λογοτεχνίας ως ελεύθερη επιλογή και όχι ως υποχρέωση.

Τα στάδια της δημιουργίας του βιβλίου τούς φανέρωσε ότι ένα βιβλίο είναι κάτι παραπάνω από ένα βιομηχανικό αντικείμενο, από μια απλή ανάγνωση. Είναι ένα έργο τέχνης, ένα πολιτιστικό αγαθό που αναζητά αναγνώριση και επιδιώκει να ευαισθητοποιήσει, να αφυπνίσει, να γίνει πυξίδα στο ταξίδι της γνώσης και των συναισθημάτων.

Το ραδιόφωνο, με τη δύναμη της φωνής, ταξίδεψε σ' έναν κόσμο ονειρικό μαθητές και ακροατές. Τα παιδιά αγάπησαν το ραδιόφωνο, καθώς η αφήγηση «είναι μια τέχνη που αναπτύσσεται, έτσι, όπως αναπτύσσεται και το χαλί στον αργαλειό και όσο περισσότερες ιστορίες αφηγούνται, τόσο το χαλί των αφηγήσεων γίνεται πιο πλούσιο και αποκτά καινούργια σχήματα και σχέδια, που είναι τα φανερά ή τα κρυφά νοήματα των διαφόρων παραμυθιών» (Μάγος, 2019).

Οι απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο έδειξαν ότι όλες οι δράσεις τούς εντυπωσίασαν. Μάλιστα, ενώ ήταν πρωτόγνωρες γι' αυτούς, χάρηκαν το ότι μπόρεσαν να ανταπεξέλθουν σε

αυτές. Τούς δόθηκε, λοιπόν, η ευκαιρία να πιστέψουν στον εαυτό τους και, ταυτόχρονα, να συνεργαστούν και να μάθουν ο ένας τον άλλον, στοιχεία που αποτέλεσαν το κλειδί στη λειτουργική ανάπτυξη της ομάδας.

Η υποστηρικτική ατμόσφαιρα που δημιουργήθηκε βοήθησε την ελεύθερη έκφραση των παιδιών. Αυτή με τη σειρά της βοήθησε στο να ανακαλύψουν και να αναπτύξουν το δημιουργικό τους ταλέντο, να απελευθερώσουν τη φαντασία τους, να εξελίξουν τελικά τη σκέψη τους.

Θα πρέπει, επίσης, να τονιστεί και ο ρόλος της ευθυμίας που ανάβλυζε σε όλες τις δραστηριότητες. Στα σχολεία μας αυτή σπανίζει και, μάλιστα, σε ανώτερες βαθμίδες εκπαίδευσης θεωρείται και ανόητη. Στην κινηματογραφική ταινία «Mary Poppins» υπάρχει ένα τραγούδι με τίτλο: «A Spoonful of Sugar». Το μήνυμα του τραγουδιού είναι ότι «σε κάθε δουλειά που πρέπει να γίνει, υπάρχει και κάποιο διασκεδαστικό στοιχείο». Όταν αυτό το διασκεδαστικό στοιχείο ανακαλυφθεί, η δραστηριότητα από μόνη της είναι ικανοποιητική και, όσο κοινότοπη κι αν είναι, μπορεί να γίνει απολαυστική.

Ο ρόλος της εκπαιδευτικού ήταν συμβουλευτικός: ενθάρρυνε τους μαθητές να απελευθερώσουν τις δημιουργικές τους ικανότητες, επισήμανε εναλλακτικές λύσεις, βοήθησε να ξεπεραστούν εμπόδια, αλλά σε καμία περίπτωση δεν κατεύθυνε τη φαντασία των παιδιών. Ο δάσκαλος, εξάλλου, δεν μεταφέρει μόνο εγκύκλια γνώση στον διδασκόμενο. Μεταφέρει έναν ολόκληρο κόσμο, μια και η εκπαίδευση είναι άφατη μεταφορά χυμών, μεταφορά ήθους, μεταφορά στάσης ζωής. Γιατί αυτό τελικά έχει σημασία: να κοιτά τον μαθητή στα μάτια και να τον αφορά αν θα μάθει αυτό που του διδάσκει.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Cooper, C.R., & Odell, L. (Eds). (1988). *Evaluating writing*, Urbana. IL: National Council of Teachers of English.
- Sharan, S. (1990). *Cooperative Learning: Research and Theory*. Greenwood Press.
- Αμανατίδης, Ν. (2013). Η Διδασκαλία της Ελληνικής Μυθολογίας μέσα από τη σύγχρονη εκπαιδευτική Τεχνολογία (Web 3.0) και τους νέους γραμματισμούς. Στο Φ. Γούσιας (Επιμ.), *10^ο Συνέδριο ΕΕΕΠ-ΔΤΠΕ: «Η εκπαίδευση στην εποχή των Τ.Π.Ε.»*, 19-20 Νοεμβρίου 2013 (σσ.849-856). Αθήνα: Ελληνικό κέντρο.
- Αναγνωστόπουλος, Β.Δ. (2003). *Περιπλανήσεις στην παιδική λογοτεχνία, Μελετήματα - Η λειτουργία λόγου-εικόνας στο παιδικό βιβλίο και η σημασία τους για το παιδί-αναγνώστη*. Αθήνα: ΑΚΡΙΤΑ.
- Γουργιώτου, Ε. (2004). *Η μυθολογία και η θέση της στο πρόγραμμα του Ελληνικού νηπιαγωγείου* (Διδακτορική διατριβή). Τμήμα Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού, Τομέα Παιδαγωγικών Σπουδών και Γενικής Διδακτικής, Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Ρόδος. Ανακτήθηκε στις 8 Οκτωβρίου 2020, από: <http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/15643#page/1/mode/2up>.
- Καμαρινού, Δ. (1998). *Βιωματική μάθηση στο σχολείο*. Αθήνα: Paper graph.
- Κοντάκος, Α. (2003). *Μύθοι και Εκπαίδευση: Προτάσεις για μια Παιδαγωγική του Μύθου*. (Επιμ. Μ. Καΐλα & Ε. Θεοδωροπούλου, επιμ. σειράς Κείμενα Παιδείας). Αθήνα: Ατραπός.
- Μάγος, Κ. (2019). Αφήγηση: Μια Διαχρονική Εκπαιδευτική Τεχνική. *Καταρτίζειν*, 28, 11.
- Ντρίμερης, Γ. (2020). Βιωματική μάθηση: Θεωρητικά μοντέλα, εκπαιδευτικές μέθοδοι και τεχνικές. *Scientific Journal Articles*. Ανακτήθηκε στις 25 Ιανουαρίου 2020, από: <http://scientific-journal-articles.org/greek/free-online-journals/education/education->

[articles/ntrimeris-georgios/experiential-learning-theoretical-models-educational-methods-and-techniques-ntrimeris-georgios.html](https://www.culturejournal.com/articles/ntrimeris-georgios/experiential-learning-theoretical-models-educational-methods-and-techniques-ntrimeris-georgios.html).

Ροντάρι, Τ. (2001). *Γραμματική της φαντασίας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Σγουροπούλου, Κ., & Κουτουμάνος, Α. (2001). Η Επικοινωνία Μέσω Υπολογιστή για την Υποστήριξη των Κοινοτήτων Μάθησης. *Εισήγηση στο 1ο συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*. Τεκμήριο διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://www.eap.gr/news/EXAGGELIA_SYNEDRIOU/synedrio/html/sect6/6.html.

Τριλιανός, Θ. (2003). *Μεθοδολογία της σύγχρονης Διδασκαλίας: Καινοτόμες επιστημονικές προσεγγίσεις στη διδακτική πράξη*. Τόμος Α. Αθήνα.

Φύση και ελληνική μυθολογία. (2012). *WWF Ελλάς*. Ανακτήθηκε στις 16 Οκτωβρίου 2021, από: <http://www.wwf.gr/images/pdfs/fysi-mythologia.pdf>.

Ψαράκη, Β. (1995). *Παιδική λογοτεχνία - Θεωρία και Πράξη: Σχέση εικόνας και κειμένου*. Αθήνα: ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ.

